

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över promemorian Tillfälliga undantag från fridlysningsbestämmelser vid omhändertagande av stormskadad skog sista svarsdag 2026-03-27 dnr KN2026/00535

Er beteckning: KN2026/00535

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Dalarnas län vill framföra följande synpunkter.

Syftet med de föreslagna ändringarna är gott men Länsstyrelsen bedömer att ändringarna resulterar i att EU-rätten inte uppfylls. Länsstyrelsens bedömning är att artskyddsdispenser som skickas till Länsstyrelsen kan hanteras enligt nu gällande regelsystem då antalet extra ärenden som inkommit hittills inte varit större än att de kunnat hanteras skyndsamt. Länsstyrelsen ser inte att Skogsstyrelsens förutsättningar att utöva tillsyn säkerställs i den omfattning som promemorian förutsätter.

Vidare föreslår Länsstyrelsen att den negativa påverkan som stormen och den därpå följande tillvaratagandet av stormfällda träd bör kompenseras genom naturvårdande åtgärder för kritiskt hotade arter.

Länsstyrelsens synpunkter

Synpunkterna redovisas i den ordning som promemorian har indelats i avsnitt.

Avsnitt 1.1 Förslag till förordning om ändring i artskyddsförordningen (2007: 845)

Enligt 14 § skogsvårdslagen (1979:429) är den som äger produktiv skogsmark skyldig att i förväg underrätta Skogsstyrelsen om skogsbruksåtgärder, det vill säga göra en avverkningsanmälan. Enligt förslaget till nya paragrafer § 13 b – förekomst av EU-arter, är en

förutsättning för undantag att en anmälan om samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken har gjorts, men inte för § 13 a – förekomst av nationellt fridlysta arter. Länsstyrelsen menar att det är otydligt varför paragraferna skiljer sig åt och varför en underrättelse enligt 12:6 miljöbalken inte krävs enligt § 13 a. Att samråd för alla fridlysta arter sker kan ge en möjlig uppskattning i vilken grad undantagen kommer att beröra fridlysta arter.

Merparten av de EU-arter som listas i bilaga 4, och som inte ska undantas enligt § 13 b, är inte sådana arter som finns i regionen eller som i första hand skulle påverkas av skogliga åtgärder i de kommuner där undantagen ska gälla. Exempel på sådana arter som inte förekommer i området eller som inte påverkas negativt av skogsbruk är dvärgsparv, skogsgås, pysslingslåsbräken, sandödla och violett guldvinge.

Det finns andra arter vars gynnsamma bevarandestatus i högre grad kan påverkas negativt av skogsbruksåtgärder i Dalarnas län som t.ex. tretåig hackspett, entita, havsörn, kungsörn med flera. Det framgår varken av remisshandlingarna och remiss-mötet den 13 mars hur listan på arter tagits fram, Länsstyrelsen föreslår att den arbetas om.

Skogslevande arter som borde finnas med (utöver redan föreslagna) i bilaga 4 och som är arter som hänsyn behöver tas till även under undantagsperioden bedömer Länsstyrelsen vara följande:

- Tornseglare (VU)
- Tallbit (LC)
- Duvhök (NT)
- Kungsörn (NT)
- Mindre hackspett (NT)
- Pilgrimsfalk (VU)
- Smålom (LC)
- Havsörn (LC)
- Tretåig hackspett (NT)
- Fjällvråk (LC)
- Stenfalk (LC)
- Entita (NT)
- Videsparv (LC)
- Större vattensalamander (LC)
- Buskmus (LC)

Länsstyrelsen föreslår även arter som i den senaste rödlistan (2025) har klassats som livskraftiga (LC), men som ändå har stort behov av hänsyn vid skogsbruk. Den hänsyn som krävs till dessa arter är inte särskilt svårt att tillmötesgå för skogsbruket. Det rör sig troligen om få platser samt vid vilken tidpunkt som åtgärder kan utföras.

Avsnitt 2.4 Tillsyn över artskyddet i skogen

Det är inte tydligt beskrivet vad Skogsstyrelsens roll i tillsynsfrågan blir. Länsstyrelsen ser inte att Skogsstyrelsens förutsättningar att utöva tillsyn säkerställs i den omfattning som promemorian förutsätter.

Kravet på underrättelse gäller inte alla skogsbruksåtgärder och väldigt få ärenden granskas manuellt. Vilket innebär att även om underrättelse om åtgärder lämnas in så kan det inte garanteras att kontroll och övervakning som når upp till kraven i EU-direktiven kan genomföras inom Skogsstyrelsens ordinarie tillsyn.

Om ärenden som normalt sett skulle kräva en ansökan om artskyddsdispens till Länsstyrelsen i stället ska anmälas som samråd till Skogsstyrelsen, kan det förväntas innebära ett ökat antal samrådsärenden hos Skogsstyrelsen. Om inte ytterligare resurser tillförs ser Länsstyrelsen en stor risk att skogsbruksåtgärder, där det finns skäl till försiktighetsåtgärder alternativt förbud, kommer att genomföras utan kontroll eller övervakning.

Avsnitt 3 Tidsbegränsade undantag från förbuden i fridlysningsbestämmelserna för att ta om hand stormskadad skog

Promemorian föreslår ingen begränsning i hur stor areal stormskadad skog som får omhändertas, begränsningen ligger enbart i vilka kommuner som ingår. Promemorian föreslår även att enstaka träd utan skador kan behöva avverkas och omhändertas. Länsstyrelsen menar att om även stående levande träd får avverkas på större arealer så finns det en risk för påverkan på fridlysta arter som exempelvis fåglar som använder träden som boträd.

Som en kompensation för den påverkan som upparbetningen av den stormfällda skogen innebär föreslår Länsstyrelsen att till exempel en del stormfällda träd ska lämnas. Död ved är en bristvara som är av stor betydelse för en lång rad arter.

Avsnitt 3.1 Samtliga nationellt fridlysta arter undantas

Enligt promemorian kan samtliga nationellt fridlysta arter undantas från fridlysningsbestämmelserna. Promemorian hänvisar till att det inte framstår som rimligt att ställa de krav som vanligtvis krävs för att få nyttja möjligheten att göra undantag från förbuden i de nationella fridlysningsbestämmelserna. Länsstyrelsen anser att andra lämpliga lösningar behöver utredas.

En förutsättning för att undantag från förbuden i artskyddslagstiftningen för de nationellt fridlysta arterna är att det inte finns någon annan lämplig lösning. Enligt promemorian saknas andra lämpliga lösningar för att skyndsamt kunna omhänderta den stormskadade skogen och på så sätt begränsa skadorna. Länsstyrelsen delar inte den uppfattningen utan anser att nollalternativet är en annan lämplig lösning, det vill säga att skogsägare ansöker om artskyddsdispens och avvaktar med skogliga åtgärder i väntan på beslut från tillståndsmyndigheten. Vi instämmer i att förseningar riskerar att medföra större skador, men vi har i dagsläget inga indikationer på att antalet inkommande artskyddsdispenser är högre än att de kan hanteras skyndsamt av Länsstyrelsen.

Från Dalarna och Gävleborg, som är de hårdast stormdrabbade länen, erfar vi att antalet dispensansökningar hittills inte har ökat nämnvärt. Vi ser därför att ett fortsatt arbete, där dispensärenden kopplade till stormfälld skog prioriteras, kan möjliggöra korta handläggningstider och därmed utgöra en annan lämplig lösning. Länsstyrelsen föreslår en tidsbegränsad förstärkning med ekonomiska medel för att stärka upp handläggningen av artskyddsärenden på länsstyrelserna i de stormdrabbade länen. Det innebär också att bestämmelserna i artskyddsförordningen inte behöver förändras och skyddet av arterna ligger kvar.

Avsnitt 3.2 Merparten av arter med EU-baserad fridlysning undantas

En av förutsättningarna för att EU:s medlemsstater ska få göra undantag från förbuden i artskyddslagstiftningen för EU-baserade arter är att det inte finns någon annan lämplig lösning. Enligt promemorian saknas andra lämpliga lösningar för att skyndsamt kunna omhänderta den stormskadade skogen och på så sätt begränsa skadorna. Länsstyrelsen delar inte den uppfattningen utan

anser att nollalternativet är en annan lämplig lösning, se argumenten under avsnitt 3.1.

Länsstyrelsen anser att det inte går att säkerställa att det föreslagna undantaget inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus (GYBS) hos bestånden av fridlysta arter. Det innebär att samråd i de fall det kommer att ske, görs på artportalens uppgifter. Länsstyrelsen vill betona att Artportalen inte är en heltäckande databas. Det innebär att det är troligt att stor kunskapsbrist råder i områden med stormfälld skog.

Promemorian saknar en utredning av konsekvenserna av 13 a och 13 b när det gäller arternas GYBS. Länsstyrelsen menar att det saknas förutsättningar för det undantag som promemorian föreslår om det inte är känt vilka arter som riskerar att påverkas, och i vilken grad. Det behöver därför beskrivas hur förslaget riskerar att påverka gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de fridlysta arter som förekommer i de kommuner som föreslås omfattas av undantaget.

Med undantaget följer också en rapporteringsskyldighet till EU. Av både fågeldirektivet och art- och habitat-direktivet följer att medlemsstaten ska rapportera vilka arter som berörs av undantagen. Länsstyrelsen bedömer att promemorian inte tydliggör hur myndigheterna ska ha kännedom om vilka arter som berörs vilket kommer innebära stora osäkerheter i rapporteringen till EU samt att rapporteringen inte blir fullständig.

Avsnitt 5 Konsekvensutredning

Avsnitt 5.6 Konsekvenser för enskilda och företag

Länsstyrelsen delar inte promemorians slutsats att undantagen innebär en minskad risk för rättslig osäkerhet i jämförelse med alternativet att ansöka om artskyddsdispens för att kunna utföra skogsbruksåtgärder.

Länsstyrelsen är tveksam till att ansvaret för flera bedömningar läggs på enskilda skogsägare. Enligt förslaget ska skogsägaren dels avgöra vilken paragraf som ska tillämpas, för att veta om samrådsanmälan krävs, dels om åtgärden är av väsentligt intresse och vad som kan ses som enstaka träd. Länsstyrelsen anser att förslagets avgränsningar behöver tydliggöras för att processen ska bli rättssäker och trygg för enskilda skogsägare.

Avsnitt 5.7.1 Konsekvenser för Skogsstyrelsen

Länsstyrelsen noterar att en konsekvens av förslagen är att Skogsstyrelsen kommer att behöva samverka med länsstyrelserna och Naturvårdsverket för att säkerställa gemensam tillämpning mm. För att inte de önskade effekterna av undantagen inte ska utebli eller effekterna för miljön bli större än nödvändigt behöver detta arbete göras skyndsamt och resurser inte säkras för detta.

Se även avsnitt 2.4.

Avsnitt 5.8 Konsekvenser för allmänheten

Av konsekvensutredningen i promemorian kan konstateras att regeringen önskar begränsa risken för att virke sjunker i värde samt att risken för skadegörarutbrott minskar med en skyndsam hantering av det stormfällda virket. Det beskrivs också att förslagen kommer att innebära en viss negativ påverkan på fridlysta arter. Av promemorian framgår att den samlade negativa påverkan bedöms bli begränsad genom den geografiska och tidsmässiga begränsningen som avses. Länsstyrelsen menar dock att den negativa påverkan på fridlysta arter kan bli större i och med att undantagen riskerar att mer långsiktigt undergräva fridlysningens status hos skogsägare och allmänhet och vill understryka behovet av samordnad information från berörda myndigheter som konstateras i konsekvensutredningen.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Helena Höij med naturskyddshandläggare Carina Nordlander som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.